

Kosovo Educational Research Journal

Volume 4, Issue 2, 29-53.

ISSN: 2710-0871

<https://kerjournal.com/>

Uzaktan Eğitim Sürecine Katılan Okul Yöneticilerinin Yaşadığı Zorluklar ve Fırsatlar

Mehmet ULUTAŞ¹

Bu araştırmanın amacı, uzaktan lisansüstü eğitime katılmış okul yöneticilerinin yaşadıkları zorlukları ve edindikleri fırsatlar ile ilgili görüşlerini almaktır. Bu amaç doğrultusunda altı alt probleme yanıt aranmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ege Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinde uzaktan lisansüstü öğrenime katılmış 13 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Görüşülen okul yöneticilerine “Y1, Y2, Y3, ...” şeklinde kodlar atanmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik modelleri kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, nitel veri toplama için bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlgili form 6 alt problemi ortaya çıkaran altı soru ve sondalardan oluşmaktadır. Bulgular alt problemlere yönelik ilgili başlıklar halinde sunulmuştur. Ayrıca görüşmelerden elde edilen bulgular tema ve kodlara dönüştürülmüş ve şekillerle desteklenmiştir. Araştırmanın bulguları doğrultusunda uzaktan eğitimin zorlukları, okul yöneticilerinin niteliklerini artırmak için yapılanlar, uzaktan eğitimden beklentiler, fırsatlar, değerlendirme ve öneriler temaları ortaya çıkmıştır. Sonuçlar ilgili kaynaklarla tartışılmış ve internet bant genişliklerinin artırılması, ek internet destekleri verilmesi, teknolojik yeterlikler konusunda farklı hizmet içi eğitimler verilmesi gibi öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticileri, uzaktan eğitim, zorluklar, fırsatlar, lisansüstü.

To cite this article: Ulutaş, M. (2023). **Uzaktan Eğitim Sürecine Katılan Okul Yöneticilerinin Yaşadığı Zorluklar ve Fırsatlar**. Kosovo Educational Research Journal, 4(2), 29-53

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Türkiye, mehmet.ulutas@adu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-6539-2039>

The Challenges and Opportunities of School Administrators Participating in the Distance Education Process

Abstract : The aim of the research is to get the opinions of school administrators who participated in distance postgraduate education about the difficulties they experienced and the opportunities they gained. For this purpose, answers are sought for six sub-problems. The phenomenology method, one of the qualitative research methods, was used in the research. The study group of the research consists of 13 school administrators who participated in distance postgraduate education at a state university in the Aegean Region. The school administrators interviewed were assigned codes as “Y1, Y2, Y3, ...”. Criterion sampling and maximum variation models were used to determine the study group. For the purpose of the research, a semi-structured interview form was used for qualitative data collection. The relevant form consists of six questions and probes that reveal 6 sub-problems. The findings are presented under the relevant headings for the sub-problems. In addition, the findings obtained from the interviews were converted into themes and codes and supported with figures. In line with the findings of the research, the themes of the difficulties of distance education, what has been done to increase the qualifications of school administrators, expectations from distance education, opportunities, evaluation and suggestions have emerged. The results were discussed with the relevant sources and suggestions were developed such as increasing internet bandwidth, providing additional internet support, and different in-service trainings on technological competencies.

Keywords: School administrators, distance education, challenges, opportunities, graduate.

GİRİŞ

Eğitim dünyası teknolojik gelişmelerin etkisiyle köklü bir dönüşüm yaşamaktadır. Bunun zoraki gelişimine Korona virüs salgın süreci (Covid-19) ve yaşanan deprem felaketleri de etkili olmuştur. Salgının etkisiyle sınırlanan eğitim sektörü, çözüm olarak uzaktan eğitime yönelmiştir. Uzaktan eğitim, hayat boyu öğrenmenin bir parçası ve örgün eğitimin alternatifi olarak kabul edilmiştir; aslında salgın öncesinde de pek çok ülke, kurum ve kuruluş tarafından kullanılmıştır (Allen ve Seaman, 2017). Bu dönüşümün en çarpıcı örneklerinden biri uzaktan eğitimde lisansüstü programlarda olmuştur. Geleneksel sınıf ortamlarının yerini dijital platformlar almış, öğrenciler ve eğitimciler arasındaki etkileşim yeni boyutlar kazanmıştır. Ancak bu dönüşümle birlikte beraberinde getirdiği zorluklar da göz ardı edilememektedir. Uzaktan lisansüstü eğitimde karşılaşılan zorlukların başında, teknolojik altyapının yetersizliği gelmektedir. Öğrencilerin eğitim materyallerine erişimi ve sanal sınıflarda etkili iletişim kurabilmeleri için güçlü bir internet bağlantısına ihtiyaç duyulmaktadır. Buna ek olarak,

bireysel disiplin ve motivasyonun sürdürülmesi, uzaktan eğitimin en büyük zorluklarından biridir. Geleneksel sınıf ortamındaki yapılandırılmış öğrenme düzeninin yerine, öğrenciler kendi öğrenme programlarını oluşturmak ve takip etmek durumunda kalmaktadır. Ancak uzaktan lisansüstü eğitimin sunduğu fırsatlar, bu zorlukların üstesinden gelmeye değer bulunmaktadır. Eğitim artık coğrafi engelleri ya da zamanla olan sınırlarını aşmış ve öğrenciler dünyanın dört bir yanındaki üniversitelerden programlara erişebilmiştir. Bu durum çeşitli perspektiflerle zenginleşmiş bir öğrenme deneyimi sunmaktadır. Ayrıca öğrenciler kendi öğrenme temposunu belirleme özgürlüğüne sahiptir, bu durum öğrenme deneyimini daha özelleştirilmiş hale getirmektedir. Teknolojinin imkanlarıyla interaktif dersler, sanal tartışmalar ve canlı etkileşimler mümkündür. Bu da öğrencilere, farklı öğrenme tarzlarına uygun bir öğrenme deneyimi sunmanın kapılarını açmaktadır. Teknolojik ilerlemelerin etkisiyle, geçmişten bugüne uzanan süreçte uygulanan yöntemlere bağlı olarak uzaktan eğitim alanında çeşitlilikler gözlemlenmiştir. Uzaktan öğrenme, internet tabanlı öğrenme, e-öğrenme, çevrimiçi öğrenme, açık öğretim, açık kaynaklı eğitim, sanal öğrenme, ağ destekli öğrenme, uzaktan iletişimli öğrenme, bilgisayar destekli öğrenme gibi terimler, uzaktan eğitim kavramının farklı yönlerini ifade etmek amacıyla kullanılmıştır (Aydemir, 2018; Gewin, 2020; Moore ve Kearsley, 2005).

Uzaktan eğitim, coğrafi olarak farklı noktalarda bulunan kişilere teknolojik araçlar ve platformlar aracılığıyla bilgi sunumunun yapıldığı, zaman ve mekân esnekliğinin ön plana çıktığı, iletişim ve etkileşimin kurulduğu modern bir eğitim-öğretim modeli olarak ifade edilmektedir (Aydemir, 2018; Valentine, 2002). Ayrıca uzaktan eğitim, özellikle mevcut işlerini sürdürmek zorunda olan meslek sahibi çalışan bireyler için de büyük bir avantaj sunmaktadır (Bates, 2015). Geleneksel eğitim modelleri ile çalışan bireyler için lisansüstü eğitim almak zaman ve yer açısından zorlayıcı olabilirken, uzaktan eğitim bu kısıtlamaları ortadan kaldırmaktadır. Çalışanlar, kendi iş programlarına uygun şekilde derslere katılabilir ve aynı anda hem çalışıp hem de kendilerini geliştirme fırsatını yakalayabilmektedir. Bu durumda kendi meslekleri dışında farklı alanlarda da eğitim alabilmelerinin kolaylaştığı görülmektedir (Gökbulut, 2020). Bu bağlamda, sanayi toplumundan sonraki süreçte temel üretim ve güç faktörünün bilgiye dönüşmesiyle ortaya çıkan “bilgi toplumu” kavramı da uzaktan eğitimde lisansüstü programlarının yükselişiyle yakından ilişkilidir. 1960’lı yıllardan itibaren gerçekleşen süreç, toplumun bilgiyi önemsemesine ve bu alanda çabaların artmasına neden olmaktadır. Bilginin hızlı bir şekilde artışı, toplumsal yaşamın en belirgin özelliklerinden biri haline gelmiştir. Bu noktada “bilgi toplumu” olma hedefi, toplumun farklı kesimlerinin bilgiye özgürce erişebilmesi için büyük bir önem taşımaktadır. Bilgi teknolojilerinin gelişimi,

toplumun eğitim alanında kendini geliştirmesini de kolaylaştırmıştır. Bu gelişmeler, öğrenme materyallerine zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde erişim sağlayarak eğitim olanaklarını genişletmiştir. Altaş (2016)'a göre Türkiye'de internet ve bilgisayarların Avrupa ülkelerine kıyasla daha geç benimsenmiş olmasına rağmen, bu teknolojilerin kullanımı hızla yayılmış ve uzaktan eğitimde büyük adımlar atılmıştır. Üstelik genç nüfusun varlığı, uzaktan eğitime kolayca uyum sağlama yeteneğini artıran en büyük avantajlardan biridir (Yamamoto ve Altun, 2020). Gelişen teknoloji ile özellikle internetin yaygınlaşması, bilgiye erişimde sınırların kalkmasına vesile olmuş ve "bilgi çağı" adı verilen yirminci yüzyılın son çeyreğinde, bilginin dünya genelinde açık erişim alt yapısı aracılığıyla herkesin ulaşabileceği bir kaynak haline gelmesi düşüncesi birçok ülke tarafından desteklenmiştir. Bu açık erişim olanakları sayesinde, bilimsel araştırmalardan açık kaynak kodlu yazılımlara ve ders materyallerine kadar birçok kaynağa kolayca ulaşmak mümkün hale gelmiştir.

Problem Durumu

Günümüz eğitim sistemi, Covid-19 ve Kahramanmaraş deprem felaketleri gibi beklenmedik ve geniş çaplı etkilere sahip olaylarla sarsıldığında, buna hızla uyum sağlama gerekliliğiyle karşı karşıya kalmıştır. Eğitim dünyası, insanlığın karşılaştığı en büyük zorlukla sınanmış ve devamlılığı için çözümler aramıştır. Dünya genelindeki Covid-19 salgını döneminde, ülkelerin uyguladığı tedbirler arasında eğitim-öğretim faaliyetlerinin askıya alınması da bulunmaktadır (Dikmen ve Bahçeci, 2020). Bu durumda eğitim-öğretim faaliyetlerine verilen ara ülkenin eğitimine zarar verecek bir süreç olabileceği yadsınamaz bir gerçektir. Öncelikle salgın hastalığın hızla yayılmasıyla birlikte, dünya genelinde eğitim kurumları aniden kapanmak zorunda kalmış eğitimciler, öğrenciler ve veliler için belirsizliklerle dolu bir dönem başlamıştır. Ancak insanlık, tarihin her döneminde olduğu gibi, kriz anlarında dahi adaptasyon yeteneği gösterme ve yenilikçi çözümler üretme kabiliyetine sahip olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanlarla, uzaktan eğitim, eğitim-öğretim alanında konumlanmıştır (Clark, 2020). Uzaktan eğitim adına bazı tanımlar kullanılmıştır örneğin Özer (1990) uzaktan eğitimin için öğrenci ve öğretmenin farklı mekanlarda bulunduğu, çeşitli öğretim metotlarının kullanıldığı ve alternatif öğrenme fırsatlarının sunulduğu bir eğitim yaklaşımıdır. Yani uzaktan eğitim yaklaşımı, öğrenci destek hizmetlerinin entegre edildiği, dikkatli ve düzenli bir öğrenme deneyimini destekleyen bir eğitim şeklidir. Bu yaklaşım sayesinde aslında zamana ve mekâna bağlılığı minimize ederek, çeşitli öğrenme etkinliklerini kullanıcılarına sunan bir yöntemdir. Uzaktan eğitim, eğitim-öğrenim süreçlerini sürekli bir

şekilde sürdürebilme yeteneği sağlamaktadır (Kınık, 2014; Uşun, 2006). Aynı şekilde uzaktan eğitim kavramını, öğretmen ve öğrencinin birbirlerinden uzağındaiken birlikte gerçekleştirdikleri tüm etkinlikler olarak tanımlamak da mümkündür. Bu süreç öğrencinin veya öğretmenin eğitim yerine ulaşamadığı zamanlarda öğretim sürecini aksatmadan devam ettirilebilir olması adına büyük bir fırsat olarak görülmektedir (Tuncay ve Öznacar, 2014). Uzaktan eğitim bu sayede birçok avantajlar sağlamaktadır. Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim gibi etkili olduğu ve bunun tam anlamıyla bir fırsat olduğu söylenebilir (Simonson vd., 2011). Bu fırsat yaşanan buhranlı dönemde dahi tüm eğitim kademelerinde kullanılmış ve devamlılığın sağlanmasında başarılı olmuştur. Yükseköğretimde de uzaktan eğitim, eğitimcilerin ve öğrencilerin yepyeni bir eğitim modeline adapte olmalarını sağlayarak bu dönemdeki dönüşümün önemli bir parçası olmuştur. Yükseköğretim kurumları, geleneksel öğrenme modelinin sınırlarını aşarak farklı uygulamalarla uzaktan eğitime yönelmişlerdir. Bu sürecin en dikkate değer unsurlarından biri, okul yöneticilerinin bu dönüşümün öncüleri olmalarıdır. Uzaktan yükseköğretime katılan okul yöneticileri gerek mevcut gerekse yeni katılacak öğrenciler için eğitimin sağlanmasını kolaylaştırmak ve daha geniş bir erişim sağlamak gibi önemli bir rol üstlenmiştir. Ancak, her büyük değişim gibi, uzaktan yükseköğrenimin de beraberinde getirdiği zorlukları göz ardı etmemek gerekir. Teknolojik altyapının eksikliği veya yetersizliği, internet bağlantı sorunları ve öğrenci iletişimi gibi konular, eğitim-öğretim sürecinin etkin bir şekilde işlenmesini sınırlamıştır.

Uzaktan eğitime katılırken avantajlarının yanında bazı sınırlılıklarla da karşılaşmaktadır. Bu yöntemde öğrencilerin sosyal etkileşimleri sınırlanabilir, çünkü fiziksel sınıflardaki gibi yüz yüze iletişim imkanı kısıtlanmış durumdadır. Ayrıca uygulamalı derslerin eksikliği, özellikle beceri ve tutuma dayalı öğrenme süreçlerini gerçekleştirmede etkili olmayabilir ve öğrencilerin teorik bilginin ötesine geçmelerini zorlaştırabilir. Bu da, öğrencilerin uygulamaya dönük derslerden yeterince fayda sağlayamamalarına yol açabilir. Uzaktan eğitimde öğrencilerin, fiziksel sınıf ortamındaki gibi birebir rehberlik ve destek alamama riski de bulunmaktadır. Kendi kendine öğrenme alışkanlığı geliştirmemiş öğrencilere yeterli yardım sağlanamayabilir, bu da öğrenme verimini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, teknolojinin sürekli kullanıldığı bu eğitim şekli, öğrencilerin teknolojiye bağımlılığını artırabilir. Bu nedenle, uzaktan eğitim yönteminin avantajlarına rağmen, bu sınırlamaların da dikkate alınması ve çözüm yollarının bulunması önemlidir (Kaya, 2002). Okul yöneticileri, bu teknik ve iletişimsel zorluklarla başa çıkarken aynı zamanda öğretim kalitesini yükseltmek ve öğrencilerin motivasyonunu sürdürmek gibi sorumlulukları da üstlenmek durumundadırlar. Ayrıca, farklı ülkelerden ve kültürel geçmişlerden gelen öğrenci profilleriyle çalışma, küresel bir perspektif kazanmalarını

sağlamıştır. Uzaktan yükseköğretim aynı zamanda, okul yöneticilerine öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları ve dijital pedagojiler gibi modern eğitim yaklaşımlarını benimsemeleri için bir platform sunmuştur.

Uzaktan yükseköğretime katılan okul yöneticileri, bu dönüşümün kilit figürleri arasında yer almıştır. Geleneksel sınıf ortamının yerini dijital platformlar almış ve bu geçiş okul yöneticilerinin hem zorluklarla hem de fırsatlarla dolu bir yolculuğa çıkmalarına neden olmuştur. Teknolojik alt yapı eksiklikleri, internet erişim sorunları, öğrenci motivasyonunu sürdürme ve değerlendirme yöntemlerindeki değişiklikler gibi zorluklar, uzaktan yükseköğretime geçişin getirdiği zorunlu adaptasyonun bir parçası olmuştur. Ancak bu zorluklar, okul yöneticilerinin yaratıcılıklarını kullanarak çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmelerine ve öğrenme deneyimini daha iyi hale getirmeye yönelmelerine olanak tanımıştır. Uzaktan yükseköğretime katılan okul yöneticileri, eğitim dünyasının dönüşümünde de önemli bir rol oynamaktadır. Hem zorluklarla başa çıkmak hem de fırsatları en üst düzeyde değerlendirmek için çaba harcarken, bu dönemdeki deneyimleri, geleceğin eğitim modelini şekillendirmede önemli bir rol oynamaya devam edecektir. Uzaktan yükseköğrenim, yalnızca bir kriz dönemi çözümü değil, aynı zamanda modern eğitim anlayışının bir yansıması olarak da değerlendirilmesi gerektiği söylenilebilir. Yapılan literatür incelemesi sonucunda uzaktan lisansüstü eğitime katılmış olan okul yöneticilerinin karşılaştıkları zorluklar ve fırsatlar ile ilgili yeterli çalışmaya rastlanılamamıştır. Yapılan bu araştırmayla literatüre önemli bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Araştırmanın bu nedenle önemli olduğu ifade edilebilir.

Araştırmanın Amacı ve Alt Problemleri

Araştırmanın amacı, uzaktan lisansüstü eğitime katılmış okul yöneticilerinin yaşadıkları zorlukları ve edindikleri fırsatlar ile ilgili görüşlerini almaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan şu alt problemlere yanıtlar aranmaktadır:

1. Uzaktan eğitim sürecinde eğitim ile ilgili yaşanan zorluklar nelerdir?
2. Uzaktan eğitim sürecinde derslerde eğitime katılan okul yöneticilerinin niteliklerini artırmaya ilişkin neler yapılmıştır?
3. Uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitime katılan okul yöneticilerinin beklentileri nelerdir?
4. Uzaktan eğitimde lisansüstü eğitim sürecinin fırsatları neler olmuştur?
5. Uzaktan eğitim sürecine katılan okul yöneticileri bu süreci nasıl değerlendirmektedir?

6. Uzaktan eğitim sürecine katılan okul yöneticilerinin süreç ile ilgili önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın amacına ulaşırken izlenen bilimsel yaklaşım tüm detaylarıyla verilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıklarıyla verilenler, çalışmanın yapım aşamasıyla ilgili bilgilere erişilmesini sağlamaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem farklı olgularla ilgili kişisel deneyimleri ve bilgileri tanımlamaktadır. Bu araştırmalarda katılımcıların hayat görüşleri, bakış açıları ve deneyimleri ile oluşturdukları anlamlar ortaya konmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2018). Araştırmada verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir. Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, önceden oluşturulmuş, bir amaç doğrultusunda soruların hazırlanması, iletilmesi ve cevaplandırılmasına dayalı iletişim ve etkileşim süreci olarak ifade etmişlerdir (Akt; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Verilerin analizinde ise içerik analizi ve tümevarımcı analiz tekniği kullanılmıştır. Bu süreçte araştırmada konu ile ilgili kapsamlı bir bilgiye ulaşana dek veriler, kodlar ve temalar üzerinde çalışmak gerekmektedir (Büyüköztürk vd., 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ege Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinde uzaktan lisansüstü öğretime katılmış 13 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Görüşülen okul yöneticilerine “Y₁, Y₂, Y₃, ...” şeklinde kodlar atanmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik modelleri kullanılmıştır. İlk olarak seçilen yöneticilerin lisansüstü eğitimi uzaktan eğitimle en az bir dönem almış olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca okul yöneticilerinin tezsiz yüksek lisans, yüksek lisans, doktora eğitimi gibi farklı kademelerde eğitim alması, yaş ve cinsiyet çeşitliliği göstermesi gibi farklılıklar olmasına bakılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 32-55 yaş aralığında, dört tezsiz yüksek lisans, altı yüksek lisans, üç doktora öğrenimi gören, beş erkek, sekiz kadın yönetici oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın amacı doğrultusunda, nitel veri toplama için bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlgili form 6 alt problemi ortaya çıkaran altı soru ve sondalardan oluşmaktadır. Görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlandıktan sonra ilgili öğretmenler ve alan uzmanlarıyla görüşülerek son halini almıştır. Geliştirilen sorular, dört alan uzmanı ile tartışılmış ve 2 okul yöneticisiyle ön görüşmelerle son hali belirlenmiştir. Gerekli düzeltmelerden sonra son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında uzaktan eğitim sürecinde lisansüstü eğitime katılmış okul yöneticileri ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler öncesinde ilgili kişilere ulaşılmış ve onlardan gerekli izinler sözel olarak alındıktan sonra bir randevu zamanı belirlenmiştir. Görüşme öncesinde ses kaydı için izin alınarak görüşmeler sesli kayıt altına alınmıştır. İlgili kayıtlar ortalama 25 dakikadır. Bu ses verileri bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Veriler tekrar tekrar okunarak cevaplarda ortak noktalar aranmış ve bununla ilgili temalar ve kodlar oluşturmaya çalışılmıştır. Belirlenen ortak kodlardan yola çıkılarak belirli temalar oluşturularak veriler yorumlanmıştır. Temalar, bulgular kısmında açıklayıcı olmaları amacıyla şekillerle sunulmuş ve ilgili veriler görüşülen okul yöneticilerinin verdiği cevaplarla desteklenmiştir. Bu çalışmalarla araştırmanın geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın analizlerinde tümevarımcı analiz kullanılmıştır. Bu şekilde verilerin altında yatan anlamlar çıkarılmaya çalışılmış ve birtakım kestirimlerde bulunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik kavramları inandırıcılık, aktarılabilirlik ve tutarlılık gibi kavramlarla daha doğru ifade edilmektedir. Nicel araştırmalarda araştırma sonuçlarının gerçeğin doğru temsili olan iç geçerlilik, nitel araştırmalarda inandırıcılıkla, sonuçların uygulanabilirliği olarak ifade edilen dış geçerlik (genelleme) aktarılabilirlik (teyit edilebilirlik ve tutarlılığı temsil eden iç güvenirlik ise tutarlılıkla kavramsallaştırılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Inandırıcılık

Veri toplama esnasında ve alınan eğitim aşamasında katılımcılarla aynı ortamda bulunmuş ve onların kendilerini rahat hissetmeleri sağlanmıştır. Görüşmeler katılımcıların istedikleri yerlerde ve zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Herhangi bir zaman kısıtlaması yapılmamış ve rahat bir ortam sunulmaya çalışılmıştır.

Aktarılabirlik

Aktarılabirlik amacıyla, araştırma konusu titizlikle analiz edilmiş ve ulusal ile uluslararası literatür taranarak gerekli incelemeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma yöntemi, geçerlik ve güvenilirlik göz önünde bulundurularak uygun bir şekilde belirlenmiştir. Görüşmelerin sonuçları, temalar, kategoriler ve kodlarla birlikte aktarılmıştır. Bu bağlamda, çalışmanın niteliğini artırmak için katılımcı grubu oluşturulması, veri toplama araçlarının hazırlanması, soruların uygulanması ve ilgili kayıtların analizi gibi tüm aşamalar ayrıntılı bir şekilde sunulmuş ve detaylı betimlemeler yapılmıştır.

Teyit Edilebilirlik

Teyit edilebilirlik için araştırmanın her aşaması ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. Tema, kategori ve kodların oluşturulmasında dört uzmandan görüş alınmış, veri toplama araçlarının hazırlanmasından veri analizine kadar birçok aşamada uzman görüşüne başvurulmuştur. Elde edilen veriler, ayrı ayrı analiz edilip yorumlandıktan sonra bir araya getirilmiştir. Çalışmanın tüm evrelerinde nesnel ve tutarlı olunması için gerekli özen gösterilmiştir. Bu bağlamda, katılımcılara süreç, karşılıklı görüşmelerle detaylı olarak açıklanmıştır.

Araştırmacının Rolü

Nitel çalışmaların başlangıcında, araştırmacının kişisel özelliklerinin potansiyel önyargılara etki edebileceği vurgulanmalıdır. Bu çerçevede, araştırmacının konuya dair eğilimi, deneyimi veya önyargısı bulunuyorsa, bu faktörler açıkça ifade edilmelidir (Creswell, 2021:253). Araştırmacı konu alanıyla ilgili çalışmalar yapan bir akademisyendir. Okul yöneticilerine lisansüstü dersler verip, danışmanlıklar yapmaktadır.

Etik Konular

Canlılarla, özellikle insanlarla yapılan araştırmalarda gizlilik, onay, zarar vermeme, yalıtımama, aldatmama ve özel hayata saygı gibi evrensel etik ilkeleri gözetmek önemlidir. Ayrıca, elde edilen verilere sadık kalarak araştırmaların bütünlüğünü ve toplumsal değerleri korumak da etik sorumluluktur (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışmada katılımcılara detaylı açıklamalar yapılmış ve gönüllülük esası benimsenmiştir. Çalışmada, katılımcılardan onam formları alınmış ve görüşmeler katılımcı izniyle ses kaydedilmiştir. Katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş, detay bilgilerinden kaçınılmış ve kod adlarıyla ifadelerine yer verilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilmiş verilerin analizi ve bulgularla ilgili detaylara yer verilmiştir. İlgili kısımda, alt problemlere yönelik açıklamalar, başlıklar halinde verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca görüşmelerden elde edilen bulgular tema ve kodlara dönüştürülmüş ve şekillerle sunulmuştur.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminin tespitine ilişkin sorulan “Uzaktan eğitim sürecinde eğitim ile ilgili yaşanan zorluklar nelerdir, örneklerle açıklar mısınız?” sorusuna verilen cevaplar Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Uzaktan Eğitim Süreciyle İlgili Yaşanan Zorluklar

Şekil 1’de okul yöneticilerinin uzaktan eğitim süreciyle ilgili yaşadıkları zorluklar sunulmaktadır. İfade edilen zorluklar; eğitim ve iş karmaşası, eğitim ve özel hayat karmaşası, devlerin yoğunluğu, ders sürelerinin kısa oluşu, internet bağlantı problemleri, sınıf içi etkileşim eksikliği, teknolojik yetersizlik, uzaktan eğitime olan deneyimsizlik ve uzaktan eğitim uygulamasına alışma şeklindedir. İlgili ifadeler örnekler de şu şekildedir:

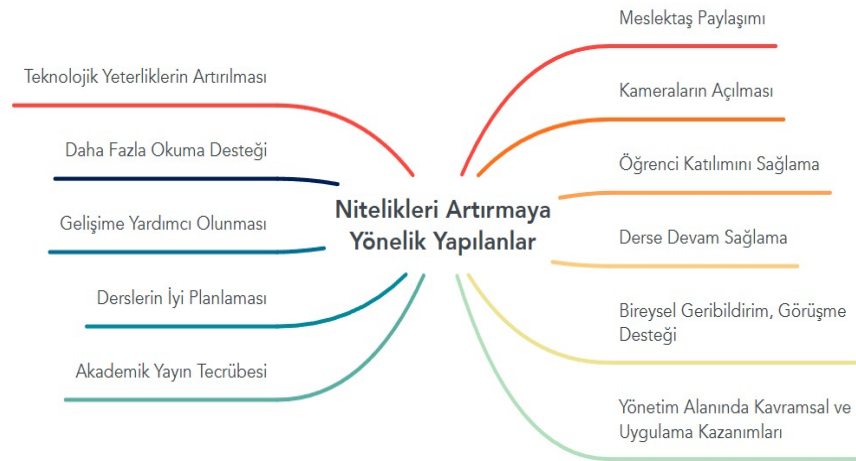
“Okula gitmem gerektiği için normal mesaimi devam ettim. Bir yandan derslerimi dinlerken bir yandan da okuldaki görevlerimi yerine getirmeye çalıştım. Çoğu kez dersi dinlemeyi bırakıp okuldaki işlerimle ilgilenmek zorunda kaldım.” (Y4)

“Uzaktan eğitim sürecinin başında birkaç dersin yapılacağı platforma alışmak. Genelde ekran paylaşımlarında sınıftaki kişilerin zorlandıklarını gördüm. ... hocaların olmadığı bir grup kurmuş olsaydık belki arkadaşlarla daha çok arkadaşlarla paylaşım yapabilirdik. ...” (Y₂)

“İnternet altyapısından kaynaklı ses görüntü sorunları yaşadım. Ayrıca yüz yüze gibi tam etkileşim sağlanamadı.” (Y₆)

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemini ortaya çıkarmak için sorulan “Uzaktan eğitim sürecinde derslerde eğitime katılan okul yöneticilerinin niteliklerini artırmaya ilişkin neler yapılmıştır?” sorusuna verilen cevaplar neticesinde Şekil 2’ de sunulmaktadır.

Şekil 2. Okul Yöneticisinin Niteliklerini Artırmaya Yönelik Yapılanlar

Şekil 2’ de görüldüğü üzere uzaktan eğitimle okul yöneticisinin niteliklerini artırmaya yönelik teknolojik yeterliklerin artırılması, daha fazla okuma desteği verilmesi, gelişime yardımcı olunması, derslerin iyi planlanması, akademik yayın tecrübesi edinme, meslektaş paylaşımı, kamera açılması, öğrenci katılımının sağlanması, derse devamlılığın sağlanması, bireysel geri bildirimlerde bulunulması, görüşme destekleri ve yönetim alanında kavramsal uygulama kazanımları şeklinde ifadeler dikkat çekicidir. İlgili ifadelere yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur.

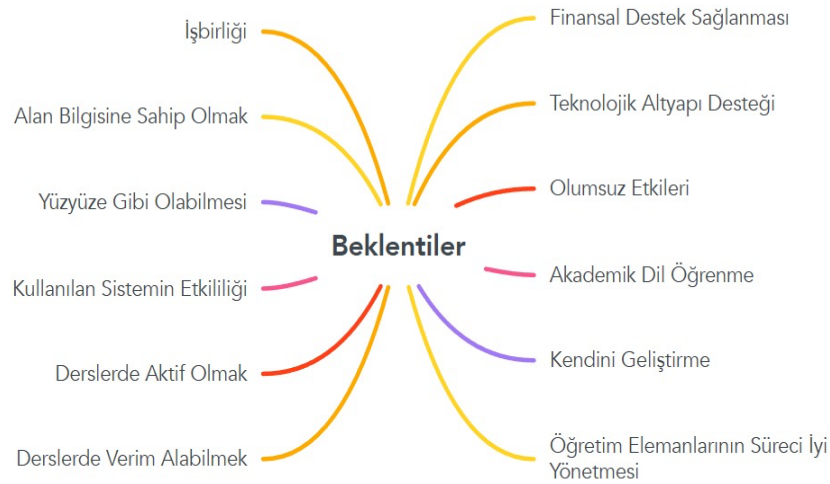
“Meslektaşlarımla ile paylaşımlarımız artmıştır. Yönetim alanında kavramsal ve uygulama da kazanımlarım olmuştur...” (Y₁)

“Ders devam durumu takip edildi, kameraların açık olması istendi, uzun süre derslerde söz hakkı almayanlar uyarıldı, verilen ödevlerin, okuma görevlerinin, makale incelemelerinin, online sınavların, yapılan sunumlardan geri dönütlerin verilmesinin, vb... niteliğimizi artırıcı unsurlar olarak görüyorum.” (Y₂)

“...Süreç en başından en sonuna kadar planlanarak, karşılaşılabilecek problemler düşünülerek hazırlanılmıştı. Uzaktan eğitim sürecinde de öğretmenlerimiz bizim hem kişisel hem de mesleki gelişimimiz için yol gösterdi. Gerek önerdikleri kitaplar, gerek ders içerikleriyle kişisel gelişimime yardımcı oldular.” (Y₁₂)

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemine cevap bulmak için sorulan “Uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi alanında katıldığını lisansüstü öğrenimden beklentileriniz nelerdi?” sorusuna alınan ifadeler Şekil 3’te resmedilmektedir.

Şekil 3. Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitimden Beklentileri

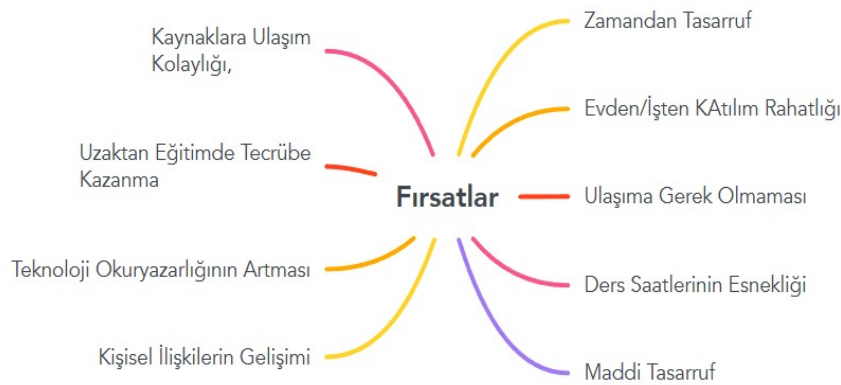
Şekil 3’te de görüldüğü üzere okul yöneticileri uzaktan eğitimden işbirliği, alan bilgisine sahip olmak, yüz yüze eğitim gibi olmak, kullanılan sistemin etkili olması, derslerde aktif olmak, verim alabilmek, finansal destek, teknolojik alt yapı desteği, olumsuz etkiler, akademik dil öğrenimi, kendini geliştirme, öğretim elemanlarının süreci iyi yönetmesi gibi beklentilere sahiptir.

“Üniversitemiz uzaktan eğitim sürecini iyi yönettiği ve son sürüm programlar kullanarak, kendi altyapılarını sağlam tuttuğu için bir beklenti içine girmedim. Çünkü beklentilerimi karşılayan bir eğitim olacağını biliyordum. Yüz yüze gibi etkiliydi.” (Y6)

“Uzaktan eğitimden beklentim derslerin verimli geçmesiydi ve gerçekten de beklentimi karşıladı. Öğretim elemanları bu süreci çok başarılı yürüttü ve derslerde kendileri çok donanımlıydı ve öğrencileri hep aktif tuttular.” (Y7)

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemini ortaya çıkarmak için sorulan “Uzaktan eğitimde lisansüstü eğitim süreçlerinin sizin için fırsatları neler olmuştur?” sorusuna verilen cevaplar Şekil 4’te gösterilmektedir.

Şekil 4. Uzaktan Eğitim Sürecinin Fırsatları

Şekil 4’ te okul yöneticileri uzaktan eğitimin fırsatlarını kaynaklara ulaşım kolaylığı, uzaktan eğitimde tecrübe kazanma, teknoloji okuryazarlığının artması, kişisel ilişkilerin gelişimi, zamandan tasarruf, evden/işten katılım rahatlığı, ulaşım gerek olmaması, ders saatlerinin esnekliği ve maddi tasarruf olarak dile getirmişlerdir. Fırsatlarla ilgili söylemler şu şekildedir:

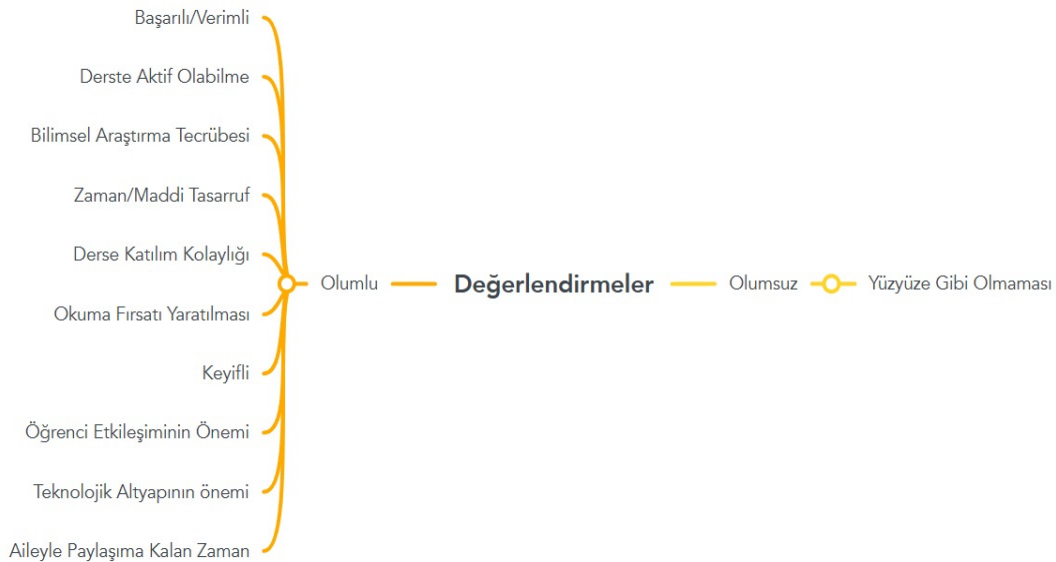
“Benim için en büyük artısı okuldan ayrılmak zorunda kalmadan lisansüstü derslerime katılmak oldu. Hem okuldaki görevim aksamadı hem de bütün derslerimi tamamladım. Ayrıca ders saatleri konusunda daha esnek olabildik. Bu da ekstra bir kolaylık sağlıyordu. Sonuçta evden derse katılmak benim için daha iyiydi.” (Y3)

“Çalışırken yüksek lisans yapmaya vakit ayıramıyordum. Uzaktan eğitim sayesinde ulaşım sıkıntısı ortadan kalktı, dolayısıyla hem zamandan tasarruf hem de maddi tasarruf yapabildim. Derslere evden ya da işten katılma esnekliği olması çok iyiydi. Ayrıca pandemiden dolayı e-kitap, okulun kütüphanesine ulaşım kolaylığı sağlandı bunlarda yüksek lisans için büyük fırsatlardı.” (Y₈)

“Uzaktan eğitim süreci zamandan kazandırdığı süreler ile daha fazla okuma yapmamı ve kendimi rahat hissettiğim bir ortamda eğitim almamı sağlamıştır. Kişisel olarak karar vermede ve kişisel ilişkilerimin gelişmesinde bana katkı sağlamıştır.” (Y₁₁)

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi için yöneltilen “Uzaktan eğitim süreciniz ile ilgili değerlendirmeleriniz nelerdir?” sorusuna verilen ifadeler Şekil 5’te yer almaktadır.

Şekil 5. Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Değerlendirmeler

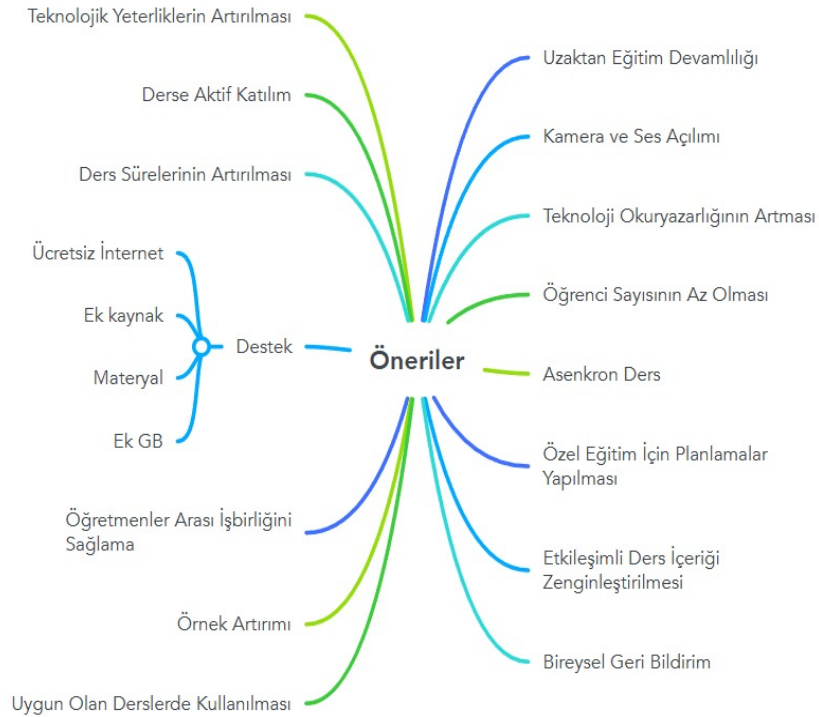
Şekil 5’ te okul yöneticilerinin uzaktan eğitimle ilgili değerlendirmeleri sunulmaktadır. Okul yöneticileri bu değerlendirmeleri iki ayrı kategoride ifade etmişlerdir. Olumlu olarak; başarılı/verimli, derste aktif olabilme, zaman/maddi tasarruf sağlama, derse katılım kolaylığı, okuma fırsatı yaratılması, keyifli olması, öğrenci etkileşimi, teknolojik altyapı, aileyle paylaşımına kalan zaman şekilde ifade edilmişken olumsuz olarak ise yüz yüze gibi olmaması şeklinde beyan etmişlerdir. İlgili ifadeler şu örnekler verilebilir:

“Dersler gayet verimli geçti. Zaman ve maddi tasarruf edebildik. Her türlü ortamdaki derse katılabildik ve derslerde yüz yüze eğitim gibi aktif olabildik. Ayrıca bilimsel araştırmalar tecrübesini fazlasıyla kazandık.” (Y₇)

“...Biz de uygulamaya geçişin özellikle pandemi ile birlikte zorunlu olarak yapılması, gerekli internet alt yapısının sağlanmaması, herkesin evinde internet-bilgisayar vb. olanağın olmaması nedeniyle süreç aslından tam da istenilen noktada değil. Aynı zamanda öğrenciler, uzaktan eğitimde pasif bir şekilde ekranımı kapatayım sesimi kapatayım öylece dinleyeyim anlayışı hâkim. Bu durumda sistemin etkili olmamasına neden oluyor.” (Y₁₂)

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın son alt problemi olan altıncı alt problemine cevap aramak için sorulan “Uzaktan eğitim süreciyle ilgili önerileriniz nelerdir, detaylarıyla açıklar mısınız?” sorusuna verilen cevaplar ve öneriler Şekil 6’da yer almaktadır.

Şekil 6. Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Önerileri

Şekil 6’da okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin önerileri yer almaktadır. Okul yöneticilerinin süreçle ilgili önerileri teknolojik yeterliklerin artırılması, derse aktif katılım, ders sürelerinin artırılması, ücretsiz internet, ek kaynak, materyal desteği, öğretmenler arası

işbirliğinin sağlanması, örnek artırımı, uygun derslerde kullanılması, uzaktan eğitimin devamlılığı, kamera ve ses açılması, teknoloji okur-yazarlığının artırılması, öğrenci sayısının az olması, asenkron ders desteği, özel eğitim için planlar yapılması, etkileşimli ders içeriği zenginleştirilmesi, bireysel geri bildirimler yapılması şeklinde sıralanmaktadır.

“Teknolojik yeterliklerin artırılması, kamera ve seslerin açık olarak derslere daha aktif katılım sağlanması. ... Daha donanımlı eğitim için öğrenci sayısı az olan üniversitelerin tercih edilmesi gerekir.” (Y₂)

“Etkileşimli olarak dersin içeriği zenginleştirilebilir. En önemlisi hazırlıksız yakalananlar ve uzaktan eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip olmayanlar için eğitim verilmelidir.” (Y₅)

“Uzaktan eğitim normal süreçte de örgün eğitimle beraber sunulmalıdır.” (Y₉)

“Online eğitim verilecekse eğer dersler uygulamaya dönük olmalı ve kişilerden yaptıkları uygulama veya ödevlerle ilgili bireysel geri bildirim alınmalı, her öğrenciye serbest planlanmış bir görüşme saati ayarlanmalı ve o dersin hocası ile görüşmelidir.” (Y₁₀)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın son bölümünde araştırmanın sonunda elde edilmiş bulgulara dayalı olarak sonuçlar tartışılıp önerilerle desteklenmiştir. Sonuç ve tartışma ayrı bir başlık halinde sunulmuştur. Öneriler ise ilgili başlık altında madde madde verilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bulguları doğrultusunda uzaktan eğitimin zorlukları, okul yöneticilerinin niteliklerini artırmak için yapılanlar, uzaktan eğitimden beklentiler, fırsatlar, değerlendirme ve öneriler temaları ortaya çıkmıştır.

Uzaktan eğitim, okul yöneticileri için çeşitli zorlukları beraberinde getirebilmektedir. Öncelikle, eğitim, iş ve özel yaşam dengesini sağlamak önemli bir sorunsaldır. Yöneticiler, öğretmenlerin ve öğrencilerin gereksinimlerini karşılamakla birlikte idari görevleri de yerine getirmek zorundadır. Bu dengeyi korumak zaman zaman zorlu olabilir. Okul yöneticileri uzaktan eğitimdeki yaşadıkları zorlukları internet bağlantı problemleri, sınıf içi etkileşim eksikliği, ses, görüntü ve sistemle ilgili problemler, uzaktan eğitime olan deneyimsizlik, uzaktan eğitim platformuna alışmak, teknolojik yetersizlik, eğitim ve iş karmaşası, eğitim ve özel hayat karmaşası ile ödevlerin yoğunluğu şeklinde belirtmişlerdir. Uzaktan yürütülen eğitim faaliyetlerinde yaşanan sorunların eğitim platformundan kaynaklı olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalar doğrultusunda benzer sonuçlara ulaşılan çalışmalara rastlanılmıştır. Keskin ve Özer Kara (2020)'nin yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin etkileşim eksikliği

yaşadıkları ve teknik sorunlar adına zorluklar yaşadığı ifade edilmiştir. Aynı şekilde teknik problemler ve iletişim eksikliği, sosyalleşme eksikliği gibi dezavantajların ifade edildiği çalışmalara ulaşılmıştır (Koç, 2020; Seçmeli ve Kurnaz, 2020). Zorluklardan en dikkat çeken sonucun internet bağlantı problemlerinin olduğu ifade edilmiştir.

Okul yöneticileri niteliklerinin artırılmasında yapılanları teknolojik yeterliklerin artırılması, meslektaş paylaşımı, kameraların açık istenmesi, katılımın sağlanması, derslere devamlılığın sağlanması, daha fazla okuma olanaklarının sunulması ile yönetim alanında kavramsal ve uygulamada kazanımların sağlanması şeklinde ifade etmişlerdir. Benzer ifadeler Demir ve Özdaş (2020) tarafından da söylenmiştir. Uzaktan eğitimin etkili olması için kameraların ve seslerin açılması iletişimin güçlenmesi için bir gereklilik halini almaktadır.

Okul yöneticileri yaşadıkları uzaktan eğitim deneyiminde genel olarak beklentilerinin karşılandığını düşünmektedirler. Uzaktan eğitimin yüz yüze gibi etkili olduğu, derslere aktif katılımın sağlandığı, öğretim elemanlarının süreci iyi yönettiği ve kullanılan sistemin etkililiği vurgulanmıştır. Bu sonuçlar okul yöneticilerinin aldıkları uzaktan eğitimden genel olarak memnun olduklarını göstermektedir. Gökbulut (2021) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitime katılan öğrencilerin bakış açılarının incelemesi sonucu olumlu bir tutuma sahip olduğu görülmüştür. Aynı şekilde meslek yüksekokulu öğrencileri ile yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür (Elçiçek ve Bahçeci, 2015). Bu sonuçların yanında iki okul yöneticisi eğitimin yüz yüzedeki gibi olmadığını savunmuşlardır. İşbirliği ve alan bilgisine sahip olma, yöneticilerin öğretim elemanlarıyla işbirliği içinde çalışarak daha iyi bir eğitim sunmayı amaçladıklarını göstermektedir. Yüz yüze eğitim benzeri etkileşim, uzaktan eğitimde de öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurulmasını ve etkili iletişimin devamını sağlayabilmektedir.

Uzaktan eğitimin zamandan tasarruf sağlaması, evden/ işten katılım rahatlığının olması, ulaşımaya gerek olmaması, ders saatlerinin esnekliği, maddi tasarruf sağlaması, kaynaklara ulaşmadaki kolaylık ve uzaktan eğitimde tecrübe kazanımı okul yöneticilerinin belirttiği fırsatlar olarak verilmiştir. Uzaktan eğitimle ilgili araştırmalar incelendiğinde; eğitim adına her türlü ihtiyacın karşılanması açısından önemli bir fırsat olduğu belirtilmiştir (Almaghaslah ve Alsayari, 2020; De Paepe, 2018; Kaden, 2020).

Okul yöneticileri uzaktan eğitime genel olarak başarılı/ verimli, zaman/maddi tasarruf sağlayıcı, kazanılan zamandan aileye ayrılacak vakit, derslere aktif katılım sağlayıcı, okuma fırsatları yaratan, bilimsel araştırma tecrübesi katan, teknolojik olarak geliştiren ve keyifli bir süreç olarak değerlendirmişlerdir. Bu olumlu değerlendirmelerin yanında sürecin yüz yüze eğitim gibi etkili olmadığı da belirtilmiştir. Yapılan diğer araştırmalarda da çoğunlukla zaman

ve mekan değişikliğine gerek kalmadan, eğitime ulaşma kolaylığı ve tasarruf sağlanabilecek bir eğitimin kesinlikle çok büyük bir fırsat olduğu ifade edilmiştir (Chan vd., 2007; DeNeui ve Dodge, 2006; Koç, 2020). Bu değerlendirmeler okul yöneticilerinin uzaktan eğitimi farklı açılardan ele aldıklarını göstermektedir. Olumlu değerlendirmelerde, uzaktan eğitimin başarılı ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi, öğrenci etkileşimi ve derse katılım kolaylığı gibi faktörler ön plana çıkmaktadır. Aynı zamanda, uzaktan eğitimin zaman ve maddi tasarruf sağlama, okuma fırsatı yaratma ve aileyle paylaşımına kalan zaman gibi avantajları da vurgulanmıştır. Öte yandan, olumsuz değerlendirmelerde yüz yüze eğitimle kıyaslandığında bazı eksikliklerin hissedildiği belirtilmektedir. Bu olumsuzluklar arasında yüz yüze etkileşimin eksikliği ve özellikle insan temasının azalması gibi konular yer almaktadır. Bu değerlendirmeler, okul yöneticilerinin uzaktan eğitim deneyimini hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle değerlendirdiğini göstermektedir, bu da uzaktan eğitimin karmaşık ve çok yönlü bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır.

Uzaktan eğitim süreci ile ilgili önerilerde ise teknolojik yeterliklerin artırılması, derslere aktif katılım sağlanması, uzaktan eğitimlere devam edilmesi, derslerde kamera ve ses fonksiyonlarının açılması, derslerdeki öğrenci sayısının az olması, ücretsiz internet desteklerin verilmesi, ek GB desteği sağlanması, ders sürelerinin artırılması, daha çok örnekle anlatım ve derslerin etkileşimli yapılması ifade edilmiştir. Andoh vd. (2020)'nin öğrencileri üzerine yapmış olduğu araştırmasında uzaktan eğitimde teknolojik imkânların daha etkili kullanılması yönünde görüşlerini ifade ettiği belirtilmiştir. Okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine dair önerileri, eğitim sisteminin bu yeni ve farklı dönüşümünü daha etkili ve verimli bir şekilde yönetme arzularını yansıtmaktadır. Teknolojik yeterliklerin artırılması, uzaktan eğitimde öğretmenlerin ve öğrencilerin teknolojik araçları daha etkili kullanmalarını sağlayarak etkili öğrenmeyi desteklemeyi amaçlamaktadır. Derse aktif katılım ve ders sürelerinin artırılması, öğrenci etkileşimini ve derse katılımı teşvik ederek öğrencilerin daha derinlemesine öğrenme deneyimi yaşamalarını hedeflemektedir. Ücretsiz internet, ek kaynak ve materyal desteği gibi öneriler, ekonomik engelleri aşmayı amaçlayarak öğrencilere daha fazla erişim sağlama amacını taşıırken, öğretmenler arası işbirliği, örnek artırımı ve uygun derslerde kullanılması gibi öneriler öğretmenlerin deneyim paylaşımı ve en iyi uygulamaları benimsemelerini hedeflemektedir. Uzaktan eğitimin devamlılığı, kamera ve ses açılması gibi öneriler ise uzaktan eğitimin sürdürülebilirliğini ve etkili iletişimi vurgularken, teknoloji okuryazarlığının artırılması öğrencilerin dijital becerilerini güçlendirmeye yönelik bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Öğrenci sayısının az olması, asenkron ders desteği ve özel eğitim için planlar yapılması gibi öneriler ise çeşitli öğrenci gruplarının ihtiyaçlarına daha hassas bir şekilde yanıt verilmesini

amaçlamaktadır. Etkileşimli ders içeriği zenginleştirilmesi ve bireysel geri bildirimlerin yapılması önerileri, öğrencilere daha özelleştirilmiş ve etkili bir öğrenme deneyimi sunarak öğrenme çıktılarını artırmayı amaçlamaktadır. Bu önerilerin bir arada ele alınması, uzaktan eğitim sürecini daha etkili ve öğrenci odaklı bir şekilde yönetmek için kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır.

Öneriler

- Uzaktan eğitim ile ilgili okul yöneticilerinden dönütler alınmıştır. Daha farklı alanlardan, kişilerden, farklı yöntemlerle de çalışmalar zenginleştirilebilir.
- Uzaktan eğitimde yaşanan zorlukların aşılabilmesi için internet bant genişliklerinin artırılması, ek internet destekleri verilmesi önerilebilir. Özellikle eğitim için internet bağlantılarının maliyeti düşürülebilir.
- Uzaktan eğitimde yapılan derslerde etkileşim sağlanması, ses ve kamera fonksiyonlarının açılması, öncesinde eğitim alacaklara teknoloji ve kullanılacak sanal sınıf sistemi ile ilgili destek verilmesi önerilebilir.
- Özellikle okul yöneticilerine salgın ve deprem dönemlerinde yapılan uzaktan eğitimlerin normal dönemlerde de devam etmesi daha fazla okul yöneticisine ulaşmada fırsat olabilir.
- Okul yöneticilerinin teknolojik yeterlikler konusunda farklı hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Yapılacak uzaktan eğitimlerin akşam saatleri, hafta sonları gibi okul yöneticilerine daha uygun zamanlarda verilmesi önerilebilir.
- Uzaktan eğitim asenkron şekilde de desteklenebilir, ayrıca yüz yüze görüşme zamanları, geri bildirimlerin artırılması önerilebilir.
- Okul yöneticilerinin olumlu ve olumsuz değerlendirmelerini dikkate alarak uzaktan eğitim süreçlerinin daha etkili ve verimli bir şekilde yönetilmesi için öğrenci etkileşimini artırmak ve yüz yüze eğitimdeki insan temasının yerini tutmak adına sanal etkinlikler, tartışma forumları ve grup çalışmaları gibi interaktif yöntemler daha fazla kullanılabilir.
- Uzaktan eğitimde etkili bir öğrenme deneyimi sağlamak için kullanılan eğitim materyallerinin ve platformların güncellenmesi ve geliştirilmesi önerilebilir. Ayrıca karşılaşılabilecek olumsuz etkileri minimize etmek için önceden planlamalar yapılabilir ve esnek yaklaşımlar benimsenebilir.

- Öğrenciler arası işbirliği ve deneyim paylaşımını teşvik etmek amacıyla çalışma grupları oluşturulabilir. En iyi uygulamaların paylaşılması ve öğrenciler arasında işbirliği ile öğrenci deneyimi daha da geliştirilebilir.
- Sadece riskli durumlarda değil, eğitimin geneline yayılacak bir uzaktan eğitim felsefesi tartışılabilir.

KAYNAKÇA

- Allen, I. E. & Seaman, J. (2017). Digital learning compass: distance education enrollment report: 2017. Babson Survey Research Group. Erişim tarihi: 25.03.2023 Digital Learning Compass: Distance Education Enrollment Report 2017 (bayviewanalytics.com).
- Almaghaslah, D. & Alsayari, A. (2020). The effects of the 2019 novel coronavirus disease (COVID-19) outbreak on academic staff members: A case study of a Pharmacy School in Saudi Arabia. *Risk Management and Healthcare Policy*, 13, 795-802.
- Altaş, N. (2016). Türkiye’de dini yükseköğretim alanında uzaktan eğitimle ilgili algı sorunları ve İLİTAM uygulamaları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 14(31), 7-42.
- Andoh, R. P. K., Appiah, R. & Agyei, P. M. (2020). Postgraduate distance education in University of Cape Coast, Ghana: Students’ perspectives. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(2), 118-135.
- Aydemir, M. (2018). *Uzaktan Eğitim Program, Ders ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Bates, A. W. (2015). Teaching in a digital age. Open Educational Resources Collection. 6. University of Missouri, St. Louis. [“Teaching in a Digital Age” by A.W. \(Tony\) Bates \(umsl.edu\)](https://www.umsl.edu/~abates/teaching-in-a-digital-age/).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chan, S. S., So, W. K., Wong, D. C., Lee, A. C. ve Tiwari, A. (2007). Improving older adults’knowledge and practice of preventive measures through a telephone health

- education during the SARS epidemic in Hong Kong: a pilot study. *International Journal of Nursing Studies*, 244(7), 1120-1127.
- Creswell, W. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev. Ed. M. Bütün ve C. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- De Paepe, L., Zhu, C. & De Pryck, K. (2018). Drop-out, retention, satisfaction and attainment of online learners of Dutch in adult education. *International Journal on E-Learning*, 17(3), 303-323.
- Deneui, D. & Dodge, T. (2006). Asynchronous learning networks and student outcomes: The utility of online learning components in hybrid courses. *Journal of Instructional Psychology*, 33(4), 256-259.
- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292.
- Dikmen, S. ve Bahçeci, F. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejileri: Fırat Üniversitesi örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(2), 78-98.
- Elçiçek, M. ve Bahçeci, F. (2015). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin mobil öğrenmeye yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 17-33.
- Gewin, V. (2020). Five tips for moving teaching online as COVID-19 takes hold. *Nature*, 580(7802), 295-296.
- Gökbulut, B. (2020). *Distance education students' opinions on distance education*. Durnalı, M. ve Limon, İ. (Ed.) *Enriching Teaching and Learning Environments With Contemporary Technologies* (syf. 138-152). USA: IGI Global.
- Gökbulut, B. (2021). Uzaktan eğitim öğrencilerinin bakış açısıyla uzaktan eğitim ve mobil öğrenme. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Dergisi*, 11(1), 160-177.
- Kaden, U. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Sağlık Bilimleri Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Keskin, M. ve Özer Kaya, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Kınık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.

- Koç, E. (2020). An evaluation of distance learning in higher education through the eyes of course instructors. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-39.
- Moore, M. G. & Kearsley, G. (2005). *Distance education: A systems view of online learning*. Cengage Learning.
- Özer, B. (1990). Uzaktan eğitim sisteminin evrensel yapısı. *Kurgu Dergisi*, 8(2), 550-575.
- Serçemeli, M. ve Kurnaz, E. (2020). Covid-19 Pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırma Dergisi*, 4(1), 40-53.
- Simonson, M., Schlosser, C. & Orellana, A. (2011). Distance education reserach: A review of the literature. *Journal of Computing in Higher Education*, 23, 124-142.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2018). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tuncay, N. ve Öznacar, M, D. (2014). *Sanal Düşler ve Özel Gerçekler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yamamoto, G. T. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimici (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırma Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). İstanbul: Seçkin Yayınları.
- Valentine, D. (2020). Distance learning: Promises, problems and possibilities. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 5(3), 1-11.

Extended Abstract

Introduction

The world of education is undergoing a radical transformation with the effect of technological developments. The Corona virus epidemic process (Covid-19) and earthquake disasters were also effective in the forced development of this. The education sector, which was limited by the effect of the epidemic, turned to distance education as a solution.

The purpose of the research is to obtain the opinions of school administrators who participated in distance graduate education about the difficulties they experienced and the opportunities they gained. For this purpose, answers are sought to the following sub-problems:

1. What are the educational difficulties experienced during the distance education process?
2. What has been done to increase the qualifications of school administrators participating in classes during the distance education process?
3. What are the expectations of school administrators who attend postgraduate education in the field of educational administration during the distance education process?
4. What are the opportunities of the postgraduate education process in distance education?
5. How do school administrators participating in the distance education process evaluate this process?
6. What are the suggestions of school administrators participating in the distance education process regarding the process?

Methodology

The phenomenology method, one of the qualitative research methods, was used in the research. The study group of the research consists of 13 school administrators who participated in distance postgraduate education at a state university in the Aegean Region. The school administrators interviewed were assigned codes as "Y1, Y2, Y3, ...". Criterion sampling and maximum variation models were used to determine the study group. For the purpose of the research, a semi-structured interview form was used for qualitative data collection. The relevant form consists of six questions and probes that reveal 6 sub-problems. Within the scope of the research, interviews were conducted with school administrators who participated in postgraduate education during the distance education process. Before the interviews, the relevant persons were reached and an appointment was made after the

necessary permissions were obtained verbally from them. Before the interview, permission was obtained for audio recording and the interviews were audio recorded. Relevant recordings average 25 minutes.

Findings

The findings are presented under the relevant headings for the sub-problems. In addition, the findings obtained from the interviews were converted into themes and codes and supported with figures. In line with the findings of the research, the themes of the difficulties of distance education, what has been done to increase the qualifications of school administrators, expectations from distance education, opportunities, evaluation and suggestions have emerged.

Conclusion, Discussion and Recommendations

School administrators' difficulties in distance education are internet connection problems, lack of in-class interaction, problems with sound, image and system, inexperience in distance education, getting used to the distance education platform, technological inadequacy, education and work complexity, education and private life confusion, and the intensity of homework. School administrators expressed what was done to increase their qualifications as increasing technological competencies, sharing with colleagues, requiring cameras to be on, ensuring participation, ensuring attendance at classes, offering more reading opportunities and providing conceptual and practical gains in the field of management. School administrators think that their expectations are generally met in their distance education experience. It has been emphasized that distance education is as effective as face-to-face, active participation in the lessons is ensured, the instructors manage the process well and the effectiveness of the system used. These results show that school administrators are generally satisfied with the distance education they receive. The opportunities stated by school administrators are that distance education saves time, has the convenience of participating from home/work, does not require transportation, flexibility of course hours, provides financial savings, ease of access to resources, and gaining experience in distance education. School administrators generally evaluated distance education as a successful/efficient, time/financial saving, time to spare for the family, active participation in classes, creating reading opportunities, adding scientific research experience, technologically improving and

enjoyable process. In the suggestions regarding the distance education process, increasing the technological competencies, active participation in the lessons, continuing the distance education, opening the camera and audio functions in the lessons, the low number of students in the lessons, free internet support, providing additional GB support, increasing the duration of the lessons, more It was stated that explanations with examples and lessons should be made interactively. The results were discussed with the relevant sources and suggestions were developed such as increasing internet bandwidth, providing additional internet support, and different in-service trainings on technological competencies.